

**QUY ĐỊNH TRẢ HỒ SƠ ĐỂ YÊU CẦU ĐIỀU TRA BỔ SUNG
TRONG GIAI ĐOẠN TRUY TỐ: THỰC TRẠNG VÀ MỘT SỐ GIẢI PHÁP**

VŨ THỊ SAO MAI*

Ngày nhận bài: 04/03/2026

Ngày phản biện: 15/03/2026

Ngày đăng bài: 25/04/2026

Tóm tắt:

Quyết định trả hồ sơ để yêu cầu điều tra bổ sung là một trong những quyết định tố tụng quan trọng của Viện kiểm sát trong giai đoạn truy tố, thể hiện rõ vai trò thực hành quyền công tố gắn với kiểm sát hoạt động điều tra. Quyết định này nhằm khắc phục những thiếu sót trong quá trình điều tra, bảo đảm việc truy tố được thực hiện trên cơ sở chứng cứ đầy đủ, khách quan và hợp pháp, qua đó góp phần phòng ngừa oan, sai và bỏ lọt tội phạm. Trên cơ sở phân tích các quy định của Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 (sửa đổi, bổ sung năm 2017, 2021, 2025), bài viết trao đổi về căn cứ áp dụng và thẩm quyền ban hành quyết định trả hồ sơ để yêu cầu điều tra bổ sung trong giai đoạn truy tố. Đồng thời, thông qua việc đánh giá thực tiễn áp dụng, bài viết chỉ ra một số hạn chế, bất cập và đề xuất một số kiến nghị nhằm hoàn thiện quy định pháp luật và nâng cao hiệu quả hoạt động trả hồ sơ điều tra bổ sung trong giai đoạn truy tố.

Abstract:

The decision to remit a case file for supplementary investigation constitutes a pivotal procedural act by the People's Procuracy during the prosecution stage. It serves as a definitive manifestation of the Procuracy's dual mandate: exercising the power of public prosecution in close conjunction with the supervision of investigative activities. This mechanism is designed to rectify deficiencies within the investigative process, ensuring that the prosecution is predicated upon a foundation of comprehensive, objective, and lawful evidence, thereby contributing to the prevention of miscarriages of justice and the failure to prosecute crimes. Based on an analysis of the provisions of the 2015 Criminal Procedure Code (as amended and supplemented in 2017, 2021, and 2025), this article discusses the legal grounds and the competence to issue decisions to

* ThS., Kiểm tra viên chính, Vụ Tổ chức cán bộ, Viện kiểm sát nhân dân tối cao, NCS Trường Đại học Luật Hà Nội; Email: vuthisaomai88@gmail.com

return case files for supplementary investigation during the prosecution stage. Furthermore, through an assessment of practical implementation, the author identifies existing limitations and inadequacies, while proposing recommendations to refine the legal framework and bolster the efficacy of remitting case files for supplementary investigation during the prosecution stage.

Từ khóa:

Quyết định trả hồ sơ, điều tra bổ sung, giai đoạn truy tố, thực hành quyền công tố.

Keywords:

Decision to remit a case file, supplementary investigation, prosecution stage, exercising the power of public prosecution.

1. Đặt vấn đề

Trong tố tụng hình sự, giai đoạn truy tố giữ vị trí then chốt trong toàn bộ quá trình giải quyết vụ án hình sự, là cầu nối giữa hoạt động điều tra và hoạt động xét xử. Đây là giai đoạn mà Viện kiểm sát (VKS), với tư cách là cơ quan thực hành quyền công tố, phải đưa ra những đánh giá cuối cùng về chứng cứ, tội danh, phạm vi truy cứu trách nhiệm hình sự và các tình tiết có ý nghĩa quyết định đối với việc truy tố bị can ra trước Tòa án. Chất lượng hoạt động truy tố không chỉ tác động trực tiếp đến hiệu quả xét xử mà còn phản ánh mức độ bảo đảm pháp chế xã hội chủ nghĩa, quyền con người và quyền công dân trong tố tụng hình sự. Trong bối cảnh đó, quyết định trả hồ sơ để yêu cầu điều tra bổ sung giữ vai trò là một công cụ pháp lý quan trọng, cho phép VKS kịp thời phát hiện và khắc phục những thiếu sót, vi phạm trong hoạt động điều tra, bảo đảm rằng việc truy tố chỉ được thực hiện khi các tình tiết của vụ án đã được làm rõ đầy đủ, toàn diện và đúng pháp luật. Thông qua quyết định này, VKS không chỉ thể hiện chức năng buộc tội mà còn thực hiện vai trò kiểm soát quyền lực tố tụng, góp phần phòng ngừa oan, sai, hạn chế việc truy tố khi chưa đủ căn cứ vững chắc.

Bộ luật Tố tụng Hình sự năm 2015 (sửa đổi, bổ sung năm 2017, 2021, 2025) (gọi tắt là BLTTHS) đã có những quy định cụ thể về căn cứ, thẩm quyền và trình tự ban

hành quyết định trả hồ sơ để yêu cầu điều tra bổ sung, qua đó đề cao trách nhiệm của VKS trong việc bảo đảm chất lượng hồ sơ vụ án trước khi quyết định truy tố. Các cơ quan tiến hành tố tụng đã ký Thông tư liên tịch số 02/2017/TTLT-VKSNDTC-TANDTC-BCA-BQP ngày 22/12/2017 quy định việc phối hợp giữa các cơ quan tiến hành tố tụng trong thực hiện một số quy định của BLTTHS về trả hồ sơ để điều tra bổ sung (gọi tắt là Thông tư liên tịch số 02/2017). Tuy nhiên, thực tiễn áp dụng cho thấy việc ban hành quyết định này vẫn còn phát sinh nhiều vướng mắc, như tình trạng trả hồ sơ nhiều lần, căn cứ trả hồ sơ chưa thật sự rõ ràng, ranh giới giữa yêu cầu điều tra bổ sung với việc đánh giá chứng cứ chưa được xác định một cách thống nhất, thậm chí có trường hợp việc trả hồ sơ bị sử dụng như một giải pháp nhằm kéo dài thời gian giải quyết vụ án hoặc chuyển gánh nặng chứng minh sang cơ quan điều tra. Những bất cập này không chỉ ảnh hưởng đến hiệu quả thực hành quyền công tố mà còn tác động tiêu cực đến quyền và lợi ích hợp pháp của bị can, cũng như yêu cầu bảo đảm giải quyết vụ án hình sự kịp thời, công bằng.

Xuất phát từ yêu cầu tiếp tục hoàn thiện pháp luật tố tụng hình sự và nâng cao chất lượng thực hành quyền công tố theo tinh thần cải cách tư pháp, việc nghiên cứu một cách có hệ thống về quyết định trả hồ sơ để yêu cầu điều tra bổ sung trong giai đoạn truy tố có ý nghĩa thiết thực cả về lý luận và thực tiễn. Trên cơ sở phân tích các quy định pháp luật hiện hành và đánh giá thực tiễn áp dụng, bài viết tập trung làm rõ bản chất pháp lý, phạm vi và điều kiện áp dụng của quyết định trả hồ sơ để yêu cầu điều tra bổ sung; đồng thời chỉ ra những hạn chế, vướng mắc và đề xuất một số kiến nghị nhằm hoàn thiện quy định pháp luật, góp phần nâng cao hiệu quả thực hành quyền công tố trong giai đoạn truy tố ở Việt Nam hiện nay.

2. Thực trạng quy định và thực tiễn áp dụng pháp luật về quyết định trả hồ sơ để yêu cầu điều tra bổ sung

Theo khoản 5 Điều 236 BLTTHS, VKS có quyền ra quyết định trả hồ sơ cho Cơ quan điều tra (CQĐT) để yêu cầu điều tra bổ sung. Để đảm bảo việc điều tra, truy tố, xét xử thật sự khách quan, toàn diện, đầy đủ, trong quá trình nghiên cứu hồ sơ vụ án, KSV phải kiểm tra tính hợp pháp và tính có căn cứ của quá trình điều tra được thể hiện trong hồ sơ và kết luận điều tra. Nếu thấy hồ sơ chưa đầy đủ, còn để lọt tội, người phạm tội hoặc có vi phạm nghiêm trọng thủ tục tố tụng trong quá trình điều tra, KSV phải làm báo cáo lãnh đạo ra quyết định trả hồ sơ vụ án để điều tra bổ sung nhằm kịp thời khắc phục những thiếu sót và vi phạm của CQĐT, đảm bảo việc giải quyết vụ án trong thời hạn mà pháp luật đã quy định. Mặc dù Điều 245 BLTTHS và các văn bản

hướng dẫn thi hành đã quy định cụ thể, rõ ràng hơn về căn cứ trả hồ sơ vụ án để điều tra bổ sung của VKS¹ nhưng một số quy định vẫn bộc lộ bất cập, hạn chế nhất định, gây khó khăn trong quá trình áp dụng.

Thứ nhất, quy định về căn cứ trả hồ sơ để điều tra bổ sung vẫn mang tính khái quát, chưa xác định rõ ranh giới giữa trách nhiệm thu thập, bổ sung chứng cứ của VKS với trách nhiệm điều tra của CQĐT.

Tại điểm a khoản 1 Điều 245 BLTTHS quy định về việc VKS trả hồ sơ vụ án để yêu cầu CQĐT điều tra bổ sung trong trường hợp: “còn thiếu chứng cứ quan trọng để chứng minh một hoặc một số vấn đề quy định tại Điều 85 BLTTHS² mà VKS không thể tự mình bổ sung được”, là chưa hợp lý. Bởi vì, việc sử dụng cụm từ “VKS không thể tự mình bổ sung được” còn mang tính định tính, dẫn đến cách hiểu và vận dụng không thống nhất trong thực tiễn, ảnh hưởng đến việc xác định tính cần thiết và hợp lý của quyết định trả hồ sơ. Cụ thể:

- Quan điểm thứ nhất cho rằng, trường hợp VKS không thể tự mình bổ sung được chứng cứ là những trường hợp VKS đã tự mình bổ sung, khắc phục hoặc phối hợp với Cơ quan điều tra để bổ sung, khắc phục nhưng vẫn không thể thu thập được³.

- Quan điểm thứ hai cho rằng, trường hợp VKS không thể tự mình bổ sung được chứng cứ là những trường hợp VKS tự nhận thấy việc thu thập các chứng cứ, tài liệu đó gặp khó khăn, vướng mắc và không cần phải phối hợp với Cơ quan điều tra để bổ sung những chứng cứ, tài liệu này trước khi trả hồ sơ điều tra bổ sung⁴.

Theo tác giả, cách hiểu theo quan điểm thứ nhất là hợp lý và góp phần hạn chế việc lạm dụng trả hồ sơ điều tra bổ sung. Quy định “VKS không thể tự mình bổ sung được” cần được hiểu là VKS đã tự mình áp dụng các hoạt động thu thập, bổ sung chứng cứ mà pháp luật cho phép (như hỏi cung bị can)⁵ hoặc phối hợp với Điều tra

¹ Nguyễn Hòa Bình (Chủ biên), *Những điểm mới cơ bản trong Bộ luật TTHS năm 2015*, NXB Chính trị quốc gia Sự thật, tr.307.

² Theo hướng dẫn tại Thông tư liên tịch số 02/2017 thì “*Chứng cứ để chứng minh những vấn đề phải chứng minh trong vụ án hình sự quy định tại điểm a khoản 1 Điều 245, điểm a khoản 1 Điều 280 của BLTTHS là chứng cứ quy định tại Điều 86, Điều 87 của BLTTHS dùng để chứng minh một hoặc nhiều vấn đề quy định tại Điều 85, Điều 441 của BLTTHS mà nếu thiếu chứng cứ này thì không giải quyết vụ án được khách quan, toàn diện, đúng pháp luật*”.

³ Nguyễn Thành Lâm, *Phối hợp để hạn chế trả hồ sơ để điều tra bổ sung trong giai đoạn truy tố, xét xử*, <https://vkshanoi.gov.vn/Chi-ti%E1%BA%BFt/phoi-hop-de-han-che-tra-ho-so-de-dieu-tra-bo-sung-trong-giai-doan-truy-to-xet-xu-2>, truy cập ngày 12/4/2026.

⁴ Ngô Quang Chín, *Một số ý kiến nhằm hoàn thiện quy định về trả hồ sơ để điều tra bổ sung trong tố tụng hình sự*, Tạp chí điện tử Kiểm sát, <https://kiemsat.vn/mot-so-y-kien-nham-hoan-thien-quy-dinh-ve-tra-ho-so-de-dieu-tra-bo-sung-trong-to-tung-hinh-su-70919.html>, truy cập ngày 12/4/2026.

⁵ Theo quy định tại khoản 1 Điều 69 Quy chế công tác thực hành quyền công tố, kiểm sát việc khởi tố, điều tra và truy tố ban hành kèm theo Quyết định số 111/QĐ-VKSTC ngày 17/4/2020 của Viện trưởng VKSND tối cao thì “*Viện kiểm sát tiến hành một số hoạt động điều tra trong giai đoạn truy tố khi cần kiểm tra, bổ sung tài liệu, chứng cứ để quyết định việc truy tố*”.

viên để thực hiện một số biện pháp điều tra phức tạp khác nhưng vẫn không thể bổ sung được⁶. Do vậy, VKS trả hồ sơ yêu cầu CQĐT điều tra bổ sung để CQĐT có đầy đủ quyền năng pháp lý và nghiệp vụ chuyên môn thực hiện việc thu thập, bổ sung chứng cứ này. Tuy nhiên, do chưa có hướng dẫn cụ thể về điều kiện thực hiện cũng như các hướng dẫn chỉ mang tính chất “phối hợp” nên dẫn đến các cách hiểu khác nhau như trên. Trong thực tiễn áp dụng vẫn còn trường hợp VKS chưa áp dụng hết các biện pháp để bổ sung chứng cứ, “phụ thuộc” vào việc điều tra bổ sung của CQĐT⁷; hoặc CQĐT không phối hợp để thực hiện các yêu cầu điều tra bổ sung của VKS dẫn đến việc trả hồ sơ điều tra bổ sung phải thực hiện nhiều lần⁸.

Thứ hai, quy định về trường hợp VKS không trả hồ sơ yêu cầu điều tra bổ sung nếu có căn cứ để tách vụ án có phần chưa bao quát, mâu thuẫn với các quy định khác có liên quan.

Thông tư liên tịch số 02/2017 quy định VKS không trả hồ sơ yêu cầu điều tra bổ sung theo quy định tại điểm b, c khoản 1 Điều 245 BLTTHS nếu có căn cứ để VKS tách vụ án trong giai đoạn truy tố theo quy định tại khoản 2 Điều 242 BLTTHS. Quy định này nhằm mục đích hạn chế việc trả hồ sơ yêu cầu điều tra bổ sung không cần thiết, thay vì trả hồ sơ yêu cầu điều tra bổ sung thì VKS có thể tách vụ án trong giai đoạn truy tố. Tuy nhiên, quy định này chưa bao quát hết trường hợp trong giai đoạn điều tra, CQĐT đã có quyết định tách vụ án và được VKS nhất trí theo quy định tại Điều 170 BLTTHS. Quy định này cũng mâu thuẫn với chính quy định tại điểm a khoản 2 Điều 5 Thông tư liên tịch số 02/2017 khi Tòa án không trả hồ sơ để điều tra bổ sung khi đã có quyết định tách vụ án hoặc chưa có quyết định tách vụ án của CQĐT, VKS nhưng có căn cứ để tách vụ án theo quy định tại khoản 2 Điều 170, khoản 2 Điều 242 BLTTHS.

Thứ ba, quy định về thời hạn tố tụng liên quan đến trả hồ sơ điều tra bổ sung còn chưa rõ ràng.

Điều 245 BLTTHS và Thông tư liên tịch số 02/2017 không có quy định về thời hạn VKS phải gửi lại hồ sơ cho CQĐT sau khi ra quyết định trả hồ sơ yêu cầu điều tra bổ sung⁹. Thiếu sót này gây kéo dài thời hạn giải quyết vụ án trên thực tế, bởi lẽ khoản 2

⁶ Khoản 2 Điều 12 Thông tư liên tịch số 02/2017.

⁷ Võ Thị Thanh Nguyên, *Thực trạng và giải pháp nâng cao chất lượng trả hồ sơ điều tra bổ sung giai đoạn xét xử*, Tạp chí Dân chủ và Pháp luật, Số 375, tháng 2/2023, tr.93.

⁸ Viện kiểm sát nhân dân thành phố Hà Nội, *Tài liệu Hội nghị chuyên đề “Nâng cao chất lượng công tác công tố và kiểm sát điều tra các vụ án hình sự, nhằm hạn chế việc trả hồ sơ điều tra bổ sung giữa các cơ quan tiến hành tố tụng thành phố Hà Nội”*, Hà Nội, tháng 01/2026.

⁹ Phạm Minh Đô, Huỳnh Hải Duy, *Một số bất cập và kiến nghị hoàn thiện quy định về việc trả hồ sơ điều tra bổ sung*, Tạp chí điện tử Luật sư Việt Nam, truy cập tại <https://lsvn.vn/mot-so-bat-cap-va-kiem-nghi-hoan-thien-quy-dinh-ve-viec-tra-ho-so-dieu-tra-bo-sung-1717344361-a144196.html>, truy cập ngày 20/01/2026.

Điều 174 BLTTHS quy định: “*Thời hạn điều tra bổ sung tính từ ngày Cơ quan điều tra nhận lại hồ sơ vụ án và yêu cầu điều tra bổ sung*”. Ngoài ra, quy định này cũng thể hiện sự không thống nhất về kỹ thuật lập pháp khi khoản 3 Điều 280 BLTTHS có quy định rõ quyết định trả hồ sơ để điều tra bổ sung của Tòa án phải gửi cho Viện Kiểm sát kèm theo hồ sơ vụ án trong thời hạn 03 ngày kể từ ngày ra quyết định.

Những hạn chế nêu trên đặt ra yêu cầu cần tiếp tục hoàn thiện pháp luật và hướng dẫn áp dụng nhằm bảo đảm việc trả hồ sơ để điều tra bổ sung thực sự là công cụ pháp lý hiệu quả trong thực hành quyền công tố, góp phần nâng cao chất lượng truy tố và giải quyết vụ án hình sự.

Thực tiễn áp dụng pháp luật về quyết định trả hồ sơ để yêu cầu điều tra bổ sung trong thời gian qua cũng có một số điểm đáng chú ý. Theo số liệu thống kê của VKSND tối cao từ năm 2020 đến năm 2024, tỷ lệ án VKS trả hồ sơ để CQĐT điều tra bổ sung là rất nhỏ (dưới 2% trên tổng số vụ án kết thúc điều tra, đề nghị truy tố) và có xu hướng tăng giảm không đều qua các năm, được thể hiện qua bảng sau¹⁰:

Bảng 1: Tỷ lệ vụ án VKS trả hồ sơ yêu cầu CQĐT điều tra bổ sung trong giai đoạn 2020-2024

Năm	Số vụ CQĐT đề nghị truy tố	Số vụ VKS trả hồ sơ để điều tra bổ sung	Tỷ lệ (%)
2020	68.021	852	1,25
2021	70.390	1.179	1,67
2022	69.670	1.373	1,97
2023	79.438	1.449	0,18
2024	83.046	2.357	0,28
Tổng	370.565	7.208	1,95

(Nguồn: Báo cáo tổng kết của Viện kiểm sát nhân dân tối cao)

Qua số liệu cho thấy, số lượng hồ sơ mà VKS trả hồ sơ để CQĐT điều tra bổ sung dưới 2% qua các năm, thể hiện việc thực hiện ngày càng tốt hơn công tác thực hành quyền công tố và kiểm sát điều tra của VKS. Đa số các quyết định trả hồ sơ để điều tra bổ sung của VKS là có căn cứ, cần thiết và đúng pháp luật, tập trung chủ yếu ở các vụ án trả hồ sơ để điều tra bổ sung nhằm củng cố chứng cứ buộc tội đối với bị can. Tỷ lệ rất thấp này cho thấy VKS đã thực hiện công tác kiểm sát điều tra và nghiên

¹⁰ Viện kiểm sát nhân dân tối cao (2020-2024), *Báo cáo tổng kết công tác ngành Kiểm sát nhân dân năm 2020, 2021, 2022, 2023, 2024*, Hà Nội.

cứu hồ sơ một cách hết sức kỹ lưỡng, sâu sắc, phát hiện và yêu cầu khắc phục các thiếu sót, mâu thuẫn ngay trong giai đoạn điều tra hoặc trước khi ra quyết định truy tố.

Trong thực tiễn áp dụng quyết định trả hồ sơ để yêu cầu điều tra bổ sung trong giai đoạn truy tố vẫn còn bộc lộ một số hạn chế nhất định như: VKS, CQĐT không đánh giá đầy đủ, tài liệu, chứng cứ trong vụ án, đặc biệt là các yếu tố cấu thành tội phạm nên dẫn đến để lọt tội phạm, người phạm tội trong vụ án¹¹ và VKS đã phải trả hồ sơ điều tra bổ sung trong giai đoạn truy tố để khắc phục vi phạm. Mặt khác, cũng có trường hợp VKS trả hồ sơ cho CQĐT với căn cứ còn thiếu những chứng cứ quan trọng mặc dù VKS trong phạm vi thẩm quyền của mình có thể trực tiếp thu thập, bổ sung theo quy định của pháp luật tố tụng hình sự. Việc trả hồ sơ trong những trường hợp này không những chưa thật sự cần thiết mà còn làm phát sinh thêm thủ tục, kéo dài thời gian giải quyết vụ án. Đáng chú ý, có những trường hợp việc trả hồ sơ để yêu cầu điều tra bổ sung không dựa trên những căn cứ pháp lý rõ ràng hoặc đưa ra những yêu cầu điều tra bổ sung mang tính hình thức, thiếu tính khả thi trong thực tế. Hệ quả là sau khi hồ sơ được trả lại, các yêu cầu điều tra bổ sung không thể thực hiện được hoặc không mang lại giá trị chứng minh mới, dẫn đến việc hồ sơ tiếp tục bị luân chuyển qua lại giữa các cơ quan tiến hành tố tụng, làm kéo dài thời hạn giải quyết vụ án và ảnh hưởng đến quyền, lợi ích hợp pháp của người bị buộc tội.

Về trình tự, thủ tục, việc trả hồ sơ để điều tra bổ sung trong một số vụ án chưa được bảo đảm nghiêm túc, thể hiện ở việc hình thức văn bản không đúng quy định, như không ban hành quyết định trả hồ sơ mà chỉ thực hiện bằng công văn hoặc còn lúng túng trong việc giao nhận hồ sơ, vật chứng, cũng như trong việc áp dụng, thay đổi hoặc hủy bỏ các biện pháp ngăn chặn trong quá trình điều tra bổ sung¹². Trong một số trường hợp, VKS trả hồ sơ để yêu cầu khởi tố vụ án hoặc khởi tố bị can về những tội phạm không có mối liên hệ trực tiếp với hành vi phạm tội mà cơ quan điều tra đã kết luận và đề nghị truy tố. Đối với những tình huống này, lẽ ra có thể xem xét việc tách vụ án để giải quyết bằng một vụ án khác nhằm bảo đảm tính kịp thời và hiệu quả của hoạt động tố tụng, thay vì trả hồ sơ điều tra bổ sung một cách toàn diện, gây chậm trễ không cần thiết trong quá trình giải quyết vụ án¹³.

¹¹ Viện kiểm sát nhân dân tối cao (2024), *Thông báo rút kinh nghiệm thông qua một số vụ án trả hồ sơ yêu cầu điều tra bổ sung để khởi tố thêm tội danh hoặc người phạm tội mới*, Hà Nội.

¹² Viện kiểm sát nhân dân tối cao (2023), *Báo cáo chuyên đề về công tác thực hành quyền công tố và kiểm sát điều tra trong giai đoạn truy tố*, Hà Nội.

¹³ Ngô Quang Chín, *Một số ý kiến nhằm hoàn thiện quy định về trả hồ sơ để điều tra bổ sung trong tố tụng hình sự*, Tạp chí điện tử Kiểm sát, <https://kiemsat.vn/mot-so-y-kien-nham-hoan-thien-quy-dinh-ve-tra-ho-so-de-dieu-tra-bo-sung-trong-to-tung-hinh-su-70919.html>, truy cập ngày 03/02/2026.

Những hạn chế nêu trên xuất phát một phần từ những bất cập của pháp luật như đã phân tích, một phần từ năng lực, kinh nghiệm và kỹ năng đánh giá chứng cứ của một bộ phận Kiểm sát viên chưa đồng đều. Mặt khác, áp lực về thời hạn giải quyết vụ án, yêu cầu bảo đảm “an toàn” trong quyết định truy tố cũng có thể khiến việc trả hồ sơ để điều tra bổ sung được sử dụng như một giải pháp nhằm tránh rủi ro tố tụng. Ngoài ra, sự phối hợp giữa VKS và cơ quan điều tra trong một số trường hợp chưa thật sự chặt chẽ, thống nhất, làm giảm hiệu quả của việc thực hiện yêu cầu điều tra bổ sung và góp phần kéo dài quá trình giải quyết vụ án.

3. Một số kiến nghị, giải pháp hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả áp dụng pháp luật về quyết định trả hồ sơ yêu cầu điều tra bổ sung trong giai đoạn truy tố

3.1. Một số giải pháp hoàn thiện pháp luật về quyết định trả hồ sơ yêu cầu điều tra bổ sung trong giai đoạn truy tố

Từ những bất cập của pháp luật nêu trên, để nâng cao hiệu quả áp dụng quy định về trả hồ sơ để yêu cầu điều tra bổ sung trong giai đoạn truy tố, tác giả xin đưa ra một số giải pháp hoàn thiện quy định pháp luật như sau:

Thứ nhất, cần có văn bản hướng dẫn cụ thể về điều kiện “*mà VKS không thể tự mình bổ sung được*” trong căn cứ trả hồ sơ điều tra bổ sung tại điểm a, khoản 1 Điều 245 BLTTHS. Văn bản này cần nêu rõ VKS có trách nhiệm áp dụng các hoạt động điều tra mà pháp luật cho phép trong giai đoạn truy tố để bổ sung các chứng cứ còn thiếu, đối với các hoạt động phức tạp thì có thể phối hợp với CQĐT để bổ sung. Trường hợp đã áp dụng các hoạt động nêu trên mà vẫn không thể bổ sung được thì mới cho phép VKS trả hồ sơ yêu cầu điều tra bổ sung. Quy định này sẽ góp phần xác định rõ ranh giới giữa trách nhiệm thu thập, bổ sung chứng cứ của VKS với trách nhiệm điều tra của CQĐT và qua đó nâng cao tinh thần, thái độ của Kiểm sát viên trong công việc.

Thứ hai, bổ sung quy định trong Thông tư liên tịch số 02/2017 về trường hợp VKS không trả hồ sơ yêu cầu điều tra bổ sung nếu trong giai đoạn điều tra, CQĐT đã có quyết định tách vụ án và được VKS nhất trí theo quy định tại Điều 170 BLTTHS. Quy định này sẽ giải quyết mâu thuẫn quy định tại điểm a khoản 2 Điều 5 Thông tư liên tịch số 02/2017 như đã phân tích ở trên. Đồng thời, việc mở rộng phạm vi các trường hợp VKS không trả hồ sơ yêu cầu điều tra bổ sung trong giai đoạn truy tố sẽ hạn chế số lượng các trường hợp trả hồ sơ điều tra bổ sung mà không thực sự cần thiết.

Thứ ba, hoàn thiện quy định của BLTTHS về thời hạn mà VKS phải chuyển hồ sơ cho CQĐT sau khi ban hành quyết định trả hồ sơ để điều tra bổ sung. Cần sửa đổi, bổ sung Điều 245 BLTTHS theo hướng quy định rõ thời hạn chuyển hồ sơ cho CQĐT

để điều tra bổ sung là “*trong thời hạn 03 ngày kể từ ngày ra quyết định trả hồ sơ*”. Việc ấn định thời hạn cụ thể không chỉ bảo đảm tính kịp thời của hoạt động điều tra bổ sung mà còn góp phần tăng cường kỷ luật, kỷ cương tổ tụng và trách nhiệm của các chủ thể tiến hành tố tụng.

3.2. Một số giải pháp nâng cao hiệu quả áp dụng pháp luật về quyết định trả hồ sơ yêu cầu điều tra bổ sung trong giai đoạn truy tố

Thứ nhất, tăng cường năng lực và trách nhiệm của VKS và CQĐT nhằm hạn chế việc phải trả hồ sơ để điều tra bổ sung. Hoàn thiện pháp luật chỉ thực sự phát huy hiệu quả khi đi kèm với việc nâng cao chất lượng thực thi. Do đó, cần chú trọng đào tạo, bồi dưỡng chuyên sâu cho Kiểm sát viên và Điều tra viên ngay từ giai đoạn khởi tố, điều tra, bảo đảm việc thu thập chứng cứ được tiến hành đầy đủ, hợp pháp và toàn diện ngay từ đầu. Thủ trưởng VKS các cấp cần quán triệt rõ quan điểm chịu trách nhiệm đối với hồ sơ vụ án do đơn vị mình chuyển sang Tòa án; Kiểm sát viên phải phát huy vai trò chủ động trong việc yêu cầu điều tra, kiểm sát chặt chẽ các hoạt động thu thập chứng cứ quan trọng như khám nghiệm hiện trường, giám định, đối chất. Việc nâng cao chất lượng kết luận điều tra và kịp thời khắc phục vi phạm ngay từ giai đoạn đầu sẽ góp phần hạn chế tình trạng tạm ngưng xét xử để điều tra bổ sung, đáp ứng yêu cầu giải quyết vụ án nhanh chóng, đúng pháp luật và tránh kéo dài tố tụng theo kiểu “cuốn chiếu” vốn đang được phản ánh khá phổ biến trong thực tiễn.

Thứ hai, xây dựng và triển khai có hiệu quả mối quan hệ chế ước - phối hợp giữa VKS và CQĐT đặc biệt là trong thời điểm vừa có sự thay đổi cơ cấu, thẩm quyền tố tụng của VKS, CQĐT theo tổ chức bộ máy 3 cấp. Trước hết, với những thay đổi mang tính thể chế lớn trong thời gian qua, đội ngũ Kiểm sát viên, Điều tra viên cần thường xuyên nghiên cứu, cập nhật hệ thống các văn bản quy phạm pháp luật, trau dồi kỹ năng chuyên môn nghiệp vụ, kỹ năng áp dụng pháp luật trong quá trình giải quyết vụ án đảm bảo toàn diện, triệt để và hiệu quả nhất. Sau đó, cần phát huy mối quan hệ chế ước - phối hợp chặt chẽ giữa Kiểm sát viên với Điều tra viên trong suốt quá trình tố tụng, kịp thời khắc phục ngay những thiếu sót trong quá trình giải quyết vụ án để hạn chế thấp nhất hồ sơ trả điều tra bổ sung.

4. Kết luận

Tựu trung lại, quyết định trả hồ sơ để yêu cầu điều tra bổ sung trong giai đoạn truy tố là một công cụ pháp lý then chốt, phản ánh đặc thù chức năng hiến định của Viện kiểm sát là thực hành quyền công tố và kiểm sát hoạt động tư pháp. Việc áp dụng chính xác các quy định về trả hồ sơ yêu cầu điều tra bổ sung là điều kiện tiên quyết để

đảm bảo tính khách quan, toàn diện trong giải quyết vụ án, đồng thời là ‘lá chắn’ hữu hiệu để phòng ngừa tình trạng oan, sai và bỏ lọt tội phạm.

Từ những hạn chế, bất cập trong thực tiễn đã được nhận diện, việc xem xét và triển khai các giải pháp nhằm hoàn thiện khung pháp lý và nâng cao hiệu quả áp dụng pháp luật là hai hoạt động song hành. Điều này không chỉ giúp tối ưu hóa hiệu quả hoạt động trả hồ sơ yêu cầu điều tra bổ sung tại giai đoạn truy tố mà còn góp phần quan trọng vào tiến trình cải cách tư pháp, bảo vệ quyền con người và củng cố tính thượng tôn pháp luật trong hệ thống tổ tụng hình sự nước ta hiện nay.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Hòa Bình (Chủ biên) (2016), *Những điểm mới cơ bản trong Bộ luật Tố tụng Hình sự năm 2015*, NXB Chính trị quốc gia Sự thật.
2. Ngô Quang Chín (2025), *Một số ý kiến nhằm hoàn thiện quy định về trả hồ sơ để điều tra bổ sung trong tố tụng hình sự*, Tạp chí điện tử Kiểm sát, <https://kiemsat.vn/mot-so-y-kien-nham-hoan-thien-quy-dinh-ve-tra-ho-so-de-dieu-tra-bo-sung-trong-to-tung-hinh-su-70919.html>, truy cập ngày 03/02/2026.
3. Phạm Minh Đô, Huỳnh Hải Duy (2024), *Một số bất cập và kiến nghị hoàn thiện quy định về việc trả hồ sơ điều tra bổ sung*, Tạp chí điện tử Luật sư Việt Nam, truy cập tại <https://lsvn.vn/mot-so-bat-cap-va-kien-nghi-hoan-thien-quy-dinh-ve-viec-tra-ho-so-dieu-tra-bo-sung-1717344361-a144196.html>, truy cập ngày 20/01/2026.
4. Võ Thị Thanh Nguyên (2023), *Thực trạng và giải pháp nâng cao chất lượng trả hồ sơ điều tra bổ sung giai đoạn xét xử*, Tạp chí Dân chủ và Pháp luật, Số 375, tháng 2/2023.
5. Viện kiểm sát nhân dân thành phố Hà Nội (2026), *Tài liệu Hội nghị chuyên đề “Nâng cao chất lượng công tác công tố và kiểm sát điều tra các vụ án hình sự, nhằm hạn chế việc trả hồ sơ điều tra bổ sung giữa các cơ quan tiến hành tố tụng thành phố Hà Nội”*, Hà Nội, tháng 01/2026.
6. Viện kiểm sát nhân dân tối cao (2020-2024), *Báo cáo tổng kết công tác ngành Kiểm sát nhân dân năm 2020, 2021, 2022, 2023, 2024*, Hà Nội.
7. Viện kiểm sát nhân dân tối cao (2023), *Báo cáo chuyên đề về công tác thực hành quyền công tố và kiểm sát điều tra trong giai đoạn truy tố*, Hà Nội.
8. Viện kiểm sát nhân dân tối cao (2024), *Thông báo rút kinh nghiệm thông qua một số vụ án trả hồ sơ yêu cầu điều tra bổ sung để khởi tố thêm tội danh hoặc người phạm tội mới*, Hà Nội.